

Рецензия

От: професор, доктор на социологическите науки, доктор по философия,
Георги Ненев Найденов;
УНСС, КАТ. "ИКОНОМИЧЕСКА СОЦИОЛОГИЯ";

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна
степен „доктор“ по “политология” - професионално направление – 3.03.
Политически науки, в ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Автор на дисертационния труд: Асен Балабанов

Тема на дисертационния труд: „Ресурсно базиран цивилизационен модел -
перспективи и алтернативи“

Основание за представяне на рецензия: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 2998/29.11.2021 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра ”Философски и политически науки”, Философски факултет на ЮЗУ ”Неофит Рилски“ по професионално направление – 3.03. Политически науки, съгласно Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 21 от 09.01.2017 г. Обучението е осъществено в редовна форма през периода 2017/2021 г. Докторантът е положил успешно следните 6 изпита по време на докторантурата: 1/Управление на проекти; 2/ Английски език; 3/ Цивилизационната парадигма в съвременната глобалистика; 4/ Съвременни концепции за цивилизацията в 21 век; 5/ Глобални проблеми на съвременната цивилизация и пътища за тяхното решаване и 6/ Изпит по темата на дисертацията- от конспект по Теория за ноосферата: Проектът Венера- ресурсно базираната цивилизация-предизвикателства и перспективи.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Основният текст на дисертацията е с обем 177 стр. В него е включен списък на таблиците и фигурите. Към основния текст има Приложение: Въпросник за дълбочинно интервю и литературата. Целият обем на дисертацията е 190 стр. Основният текст се състои от увод, общи характеристики на работата, три глави и заключение. Структурата на

дисертацията е стройна, последователна и логична. В първа глава са разгледани съвременни глобални предизвикателства във време на трансформация на човешката цивилизация. Във втора глава – полезността на утопиите и антиутопиите. В трета глава е изследвано доколко идеите на Жак Фреско за ресурсно базираната цивилизация са цивилизационен отговор или безполезна утопия.

Темата на дисертацията е актуална и значима. Световната цивилизация понастоящем се намира в период на кардинални промени. Бъдещето на човечеството е несигурно. Големи са рисковете за оцеляване, както в резултат на негативни екологични, демографски и пр. процеси, така и от термоядрена война. Така че темата „Ресурсно базиран цивилизационен модел - перспективи и алтернативи“, в която се разгледа алтернативен на досегашния път за трансформация на цивилизацията несъмнено има своето място в проблемното поле на политологията, а и на социалните науки като цяло.

Обекта, предмета и хипотезата на изследването са добре формулирани. Добре формулирани са и целта, и задачите на изследването.

Ясно е експлицирана методологията на изследването. Може да се спори, дали парадигмално-доктриналният подход в конструирането на теоретичния модел, е най-добрата методология за изследване на рисковете /в терминологията на докторанта – „глобални предизвикателства“/, но несъмнено за най-важната цел – „Представяне на същността на концепцията на Жак Фреско за ресурсно базираният цивилизационен модел (проект Венера) като решение на изконни човешки проблеми сред които война, глад, неравенство, опазване на околна среда и др.“, това е много добра и „работеща“ методология. Отлична идея е като метод да се включи социологическо проучване, свързано с темата на дисертацията.

Много добре са формулирани и ограниченията на изследването. Например – „Относно проблемите свързани с глобални катаклизми, за които човечеството няма заслуга и върху които не може да влияе чисто политически, считаме, че технологичните им измерения и последици би трябвало да са обект на други сфери на науката.» стр. 22. Ограниченията на социологическото изследване също са формулирани много добре.

Използваната научна литература се състои от 129 заглавия. От тях 85 са на кирилица и 44 на латиница. Анализирани са едни от най-авторитетните и утвърдени изследователи в сферата на цивилизационното развитие. Добро впечатление прави, че дисертантът рядко използва вторично цитиране.

Добро впечатление прави и стилът на автора. Изложението е стегнато и лаконично, а в същото време увлекателно. Нещо, което не се среща често в докторските дисертации. Харесва ми и „анти капиталистическият патос“ на докторанта.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати и приноси

Докторантът напълно е постигнал поставените цели и задачи. В автореферата той съвършено вярно е отбелязал, че „изследването претендира да е първото в България, предлагащо обстоен анализ на философско-политическите възгледи на Жак Фреско, неговите съмишленици и последователи, както и първото цялостно политико-философско изследване у нас върху проблематиката на ресурсно базираният цивилизационен модел.“ Стр.17

Изрично искам да отбележа, че анализът на възгледите на Жан Фреско не е безкритичен. Напротив! Докторантът има редица критични бележки. Критично е отношението му, например към такъв основен момент във възгледите на Жан Фреско, като необходимостта от преминаване към кибернизирано управление на човешките дела. Критично е отношението му и към другите автори, които той анализира. Той разкрива редица слабости във възгледите на Тофлер, Хънтингтън и пр.

Позитивен момент е и обстойното разглеждане на най-важните и значими рискове в сегашния период на глобална трансформация. Този проблем понастоящем е изключително значим. В България все повече изследователи се занимават с тази проблематика. Бих препоръчал дисертацията да бъде публикувана. Колкото повече анализи на глобалните рискове има в публичното пространство, толкова по ефективен ще е натиска на общественото мнение върху политическата класа за тяхното решаване. За мен тези анализи са значим научен и научно-приложен резултат.

Значим научен и научно-приложен резултат има и популяризирането на парадигмалния подход в това изследване. За съжаление в България този подход е слабо известен! Лично аз използвам като методология класическия марксизъм. Но си давам сметка, че парадигмалния подход има своето място като методология в научните изследвания. Уви, малко са публикациите в България за такива световни учени и мислители като Вернадски, Теяр дьо Шарден и пр.!

Положителен момент са и резултатите от социологическото проучване. Въпреки че тяхното тълкуване може и да не е особено „утешително“ за перспективите на космологично-хуманистичната парадигма, сами по себе си те предоставят на изследователи факти за интересни вторични анализи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В автореферата приносите са определени от докторанта в два раздела - теоретико-методологични и теоретико-приложни. Всяка част съдържа по три приноса. Трите теоретико-методологични имат преди всичко описателен характер – какво е направено в дисертацията. Така че те не са в точния смисъл на думата „приноси“. Трите теоретико-приложни приноса са в точния смисъл на думата приноси. Те са:

„1. Проучването доказва, че ресурсно базираният цивилизационен модел е неделима част от космологично-хуманистичната парадигма и правоприемник на теориите за ноосферата.

2. Проведено е проучване върху емпиричен материал. Теоретичният и контент анализът на анкетните карти показват, че моделът не е безполезна утопия, а има своите съществени достойнства и приноси към политологичната теория.

3. Разкрита е необходимостта от демократизация на европейските общества, чрез внасяне на повече директна демокрация в техните политически системи.“ Автореферат стр. 36.

Считам, че тези приноси са адекватно и добре формулирани и вярно отразяват научните постижения на докторанта.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Представени са пет публикации по дисертацията. От тях три са авторски - № 2; № 3; № 5. Другите две са в съавторство. От петте публикации три са на кирилица, а две на латиница. Публикациите по темата са интересни и професионално написани. Те показват траен интерес на докторанта към проблемите на глобалните рискове и ролята на утопиите.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е направен според изискванията. Той вярно представя съдържанието на дисертацията.

7. Критични бележки и препоръки

Имам две бележки и препоръки:

Въпреки своя „анти капиталистическия патос“, докторантът на практика работи в рамките на някои от идеологемите на световния капитал.

Например той многократно пише за „провала на неолиберализма“. Всъщност никакъв "неолиберализъм" няма. Напротив, американският англосаксонски и американският еврейски елити използват цялата мощ на американската държавна машина, на първо място - военната мощ, за да ликвидират всякакви възможности за неолиберални практики в световните икономически отношения. По пазарен ли път, по пътя на конкуренцията ли американският петролен бизнес измести руските и френските петролни компании, които до 2003 год. доминираха в Ирак??? Не, не по пазарен път, не по пътя на конкуренцията! А чрез война, чрез брутална агресия в Ирак. Същото стана в Либия и по късно в Сирия. Американският англосаксонски и американският еврейски елити налагат в световния икономически ред всичко друго, но не и "неолиберализъм". Те блокират чрез високи мита достъпа до техния пазар на евтините текстилни и селскостопански стоки на Индия, Мексико и пр. По времето на Тръмп те започнаха търговски войни, които засягат и европейските интереси. Притискат политически Германия и другите европейски страни, за да блокират достъпа на евтиния руски газ до европейските пазари и да им продават скъпо и прескъпо своя шифтов газ. Никакъв "неолиберализъм" не съществува в световния икономически ред!!! Има единствено брутална военна агресия, чрез която американският военно промишлен комплекс, американският петролен и наркобизнес налагат своите интереси. Широкото популяризиране от "левите" интелектуалци на тезата за "кризата на неолиберализма" обслужваше единствено американския едър финансов капитал. Защото даде повод по времето на Обама за печатане на 9 трилиона долара. А понастоящем за засилването на полицейщината в САЩ и в света като цяло. Не само в световните икономически отношения, но и във вътрешните икономически отношения либерализмът е изключение, а не правило. От дванайсетте вида капитализъм, съществували и съществуващи през XX и XXI век, само три са либерален капитализъм. Останалите девет са самобитни видове държавен капитализъм.

Друга идеологема, която докторантът използва, е за „провала на комунизма“. Нито „комунизъм“, нито „социализъм“ са съществували. Съществуваше съветски държавен капитализъм. И той не се е „провалил“.

Напротив! Съветският държавен капитализъм беше предпочитана от елитите на развиващите се страни форма за утвърждаване на капиталистическия начин на производство. Той беше необходим и закономерен етап в генезиса на капитализма в повечето от развиващите се страни. Като всеки етап в развитието на капитализма той имаше възходяща и след това нисходяща фаза. В България нисходящата фаза започна през 1976 год. Преходът към следващата фаза – на корпоративния държавен капитализъм не е „провал“, а е закономерна трансформация. Друг е въпросът, че поколението на синовете на комунистическата номенклатура в България реализираха тази трансформация по възможно най безумния начин – чрез стратегията на ценовите шокове. Това беше стратегия на брутален грабеж и изстребление на българското гражданство. Идеологемата за „провала на комунизма“, обслужваше интересите на двата отряда – „левия“ и „десния“ на комунистическата номенклатура, за да „насъскват“ един срещу друг „червения“ и „синия“ квазиетноси, да „люлеят“ „люшкалката“ „изпълнителен орган – политически резерв“, а двете фракции на елита заедно и съгласувано да реализират стратегията си на брутален грабеж.

Направените бележки ни най-малко не принизяват сериозната изследователска работа на докторанта. Ето защо си позволявам да направя следното заключение:

8. Заключение

С убеденост изразявам позитивната си оценка за дисертационния труд на докторант Асен Балабанов. Моето мнение е, че с този труд той напълно заслужава присъждането на ОНС „доктор“ по политология, професионално направление 03.03.

07.12.2021 г.
гр. София

Подпис:
/проф. Г.Найденов/